

NOTKI RECENZJNE

Katarzyna Wodniak, *„Moja Przyjaciółka” 1934-1939. Przebój prasowy Żnińskich Zakładów Wydawniczych Alfreda Krzyckiego*, Wydaw. UKW, Bydgoszcz 2020, ss. 215 [3], il. ISBN 9788394767952; 9788380183056.

Publikacja jest monografią „Mojej Przyjaciółki” – pisma kobiecego, wydawanego w latach 1934-1939 w Żninie przez Zakłady Wydawnicze Alfreda Krzyckiego. Dwutygodnik wydawany w nakładzie 250 tys. egz. (w tym 200 tys. w prenumeracie) był niezwykle przedsięwzięciem tamtych czasów. Było to nowoczesne pismo, a także niezwykle udana próba stworzenia kobiecej przestrzeni medialnej w czasach II Rzeczypospolitej poprzez udostępnianie jego łamów czytelnikom. Po II wojnie światowej czasopismo wraz z winiętą przejęło państwo. Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik” od 1948 r. na fundamentach przedwojennego dwutygodnika, wydawała początkowo dwutygodnik „Przyjaciółka”, następnie jako tygodnik. Był to, jeden z najpopularniejszych w czasach PRL magazynów dla kobiet, przekraczający 3 mln egzemplarzy nakładu. Książka przedstawia ważną część historii prasy polskiej – wysokonakładowe, choć wciąż nieznanie szerzej poza Żninem przedsięwzięcie prowadzone w iście amerykańskim stylu w wielkopolskim mieście, liczącym wówczas kilka tysięcy mieszkańców.

Profesor Jadwiga Kołodziejka – badaczka i promotorka bibliotek i czytelnictwa. Księga pamiątkowa, red. J. Sadowska, Wydaw. Nauk. i Eduk. SBP, Warszawa 2020, ss. 212, ISBN 978-83-65741-49-3.

Jadwiga Kołodziejka (1928-2016) była autorką ponad 700 publikacji, w których próbowała pokazać wielostronne i szerokie spojrzenie na społeczną rolę książki, bibliotek i czytelnictwa. Publikacja została przygotowana po odejściu Pani Profesor. Księga pamiątkowa składa się z trzech części.

W części pierwszej zamieszczono teksty ilustrujące kierunki działalności Profesor Kołodziejkiej autorstwa Barbary Budyńskiej, Jana Wołosza oraz

„Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi” – Udział zagranicznych recenzentów w ocenie publikacji; Stworzenie anglojęzycznej wersji wydawniczej publikacji; Digitalizacja tomów archiwalnych rocznika w celu zapewnienia otwartego dostępu do nich przez Internet oraz wdrożenie i utrzymanie cyfrowej platformy redakcyjnej – zadanie finansowane w ramach umowy nr 653/P-DUN/2019 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

Elżbiety Stefańczyk. W części tej zamieszczono też bardzo interesujący wywiad z 2006 r. – *Profesor Jadwiga Kołodziejska o sobie*. W części drugiej zgromadzono bibliografię podmiotową i przedmiotową Profesor Kołodziejskiej autorstwa Beaty Czapnik i Jadwigi Sadowskiej.

W części trzeciej zamieszczono wspomnienia: Włodzimierza Kołodziejskiego (męża), Barbary Budyńskiej, Stanisława Czajki, Oskara S. Czarnika, Marty Grabowskiej, Janiny Jagielskiej, Stanisława Krzywickiego, Grażyny Lewandowicz-Nosal, Jerzego Maja, Władysława Michnała, Małgorzaty Pietrzak, Jadwigi Sadowskiej, Barbary Sikory, Wojciecha Szymanowskiego, Anny Skubisz-Szymanowskiej, Andrzeja Tywsa. Księgę uzupełniają zdjęcia Profesor Kołodziejskiej oraz indeks osobowy.

Libris serviens. Studia ofiarowane Profesor Zoi Jaroszewicz-Pieresławcew w czterdziestolecie pracy zawodowej, red. I. Makarczyk, A. Pytasz-Kołodziejczyk, Wydaw. UWM, Olsztyn 2020, ss. 344, ISBN 9788381001960.

Dr hab. Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew, em. prof. UWM, wybitna znawczyni książki cyrylickiej, w tym staroobrzędowej, została uhonorowana księgą pamiątkową. Praca zawiera szereg tekstów, które na stałe wpisują się w kanon lektur bibliologów. W części pierwszej zamieszczono m.in. bibliografię prac Jaroszewicz-Pieresławcew za lata 1984-2019 (s. 17-29). Natomiast wśród 24 artykułów składających się na studia są prace polskich, niemieckich, białoruskich, litewskich, ukraińskich i rosyjskich autorów. Artykuły opublikowano w językach polskim oraz rosyjskim.

Jan Górski, *Dosłownie. Liternicze i wydawnicze okładki polskich książek 1944-2019*, wyd. 2, Wyd. Karakter, wyd. czysty warsztat, Kraków 2019, ss. 412 [4], il. kol., ISBN 9788366147447; 9788395372742.

Książka zawiera projekty polskich okładek książek w wyborze i opracowaniu wybitnego grafika Jana Górskiego (kierownik Pracowni Książki gdańskiej ASP). Publikacja obejmuje przede wszystkim prawie tysiąc okładek polskich artystów, zarówno te najlepsze, jak i nieudane (z wyjaśnieniem przyczyn porażki). Oprócz nich znalazły się pojedyncze przykłady opracowania graficznego innych druków zwartych: zeszytów z nutami, programów teatralnych oraz katalogów wystaw artystycznych. Reprodukcjom towarzyszą noty historyczne, profesjonalne omówienie rozwiązań formalnych i warsztatowych oraz problemów związanych z projektowaniem okładek. Tom uzupełniają rozmowy z Zofią Darowską, Ewą Frysztak, Józefem Wilkoniem, Władysławem Brykczyńskim i Janem Bokiewiczem. To swoista szkoła oglądania i odczytywania okładek typograficznych, które wydają się

dla książek najbardziej odpowiednie, jak bowiem powiedział Władysław Brykczyński: „Litera jest wspaniała”.

Anna Kazimiera Folta-Rusin, *Twarz i cało książki : wizualne manifestacje tekstów a problemy interpretacji*, Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2020, ss. 316 [1], il., ISBN 9788323348962; 9788323371465.

Autorka analizuje, w jaki sposób obrazy umieszczone na okładce, blurby, fragmenty recenzji wpływają na interpretację tekstów literackich, a których to komponentów książki ze względu na konwencję odbioru literatury badacze nauczyli się nie zauważać. W pierwszej, teoretycznej części autorka zajmuje się problemem postrzegania literatury jako dzieła sztuki reprezentowanego przez dowolną liczbę materialnych realizacji. Druga część to analiza przedstawięń umieszczonych na frontowej stronie okładki. W trzeciej autorka zajmuje się blurbami, krótkimi formami tekstowymi umieszczanymi w różnych miejscach okładki oraz obrazami autora pojawiającymi się na czwartej stronie okładki lub na skrzydełku. Ostatnią część stanowią interpretacje wewnętrznych komponentów książki: wkładek, szaty graficznej, ilustracji.

Lit[t]era Romana. Antologia tekstów z czasopisma „Litera” 1966-1978, oprac. M. Marek-Łucka, A. Tomaszewski, Wyd. PJATK, Warszawa 2020, ss. 404 [2], il., ISBN 9788395372483.

Poświęcona liternictwu drukarskiemu „Litera” była samoistnym dodatkiem do miesięcznika „Poligrafika”, a jej założycielem i redaktorem był Roman Tomaszewski, m.in. laureat lipskiej Nagrody Gutenberga w 1972 r., inicjator i organizator konkursu PTWK na najlepiej wydane książki roku, twórca i dyrektor Ośrodka Pism Drukarskich. Wówczas było to jedyne pismo specjalistyczne poświęcone tej tematyce. R. Tomaszewski, który czynił starania o podniesienie poziomu edytorskiego książek wydawanych w trudnych czasach gospodarki ciągłego niedoboru, przydziału papieru, ubóstwa zasobu typograficznego drukarni, stworzył pismo wyjątkowe przede wszystkim ze względu na autorów, którzy zamieszczali w nim artykuły. Znajdują się wśród nich najwybitniejsi polscy i zagraniczni typografowie, graficy, liternicy, krytycy sztuki, m.in. Adrian Frutiger, Jan Tischichold, Hermann Zapf, David Kindersley, Albert Kapr, Szymon Bojko, Gerrit Ovink, Wim Crouwel, Karl Gerstner, Rudi Bass, Walter Tracy, Matthew Carter, Tibor Szántó, Albert Hollenstein, Władimir Faworski czy Salomon Telinger. Przygotowaniem artykułów do druku kierował wybitny typograf Andrzej Tomaszewski, syn Romana. Antologia oddaje ducha „Litery” i zawiera artykuły o aktualnej do dziś wiedzy praktycznej i teoretycznej oraz takie, które pokazują ówczesne

uwarunkowania techniczne i „sposób myślenia o przyszłości charakterystyczny dla szóstej i ósmej dekady XX wieku” (s. 14).

Oprac. Redakcja